

Бүгү чурттаарның пролетарийлеру, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 210 (9892) | 1975 чылдың сентябрь 6, суббота | 1925 чылда үлдүскөттүгүсү. | Өртүсү 2 бап.

Көдээ ажыл-агыйга дүжүт ажаап алышыкынын, көдээ ажыл-агый продуктуларын белеткээрин, малчемнерин мөөңнээрин, мал кыштагладышыкынын организастыг чорударын болгаш часкы тарылгага белеткелди чедишкениг доозар талазы-би-

ле болдунар-ла чүүлдерни кылган турар ужурлуг. Ол сорулгаларны шийтпирлээри доозукчу чылдың болгаш беш чыл планының ништи түңнелдери онгу беш чылдың чедишкениг эгелээрин хөй талазы-биле тодаргайлаар.

(«СЭКП-ниң XXV съездинин төлөпиг уткуур дээш социалистиг чарыш дугайында» СЭКП Төп Комитетиниң донтаалыгын).

СЭКП-НИН XXV СЪЕЗДИНИНГЕ УТКУШТУР

АҢГЫС АНДАРЫЛГАЗЫ— ДҮЖҮТТҮҢ ҮНДЕЗИНИ

Тарааларнын, мал чеми культураларнын, картофельдин болгаш ногааларнын ништи чылдазын көвүдери колдуунда чер ажылынын культуразын бедидеринден база хөрүнүнүн үнүш-дүжүткүрүн экижидеринден хамааржыр. Чернин үнүш-дүжүткүрүн бедидир турар хемчеглерин комплексинде бир кол чүве—ангысты күзүн чогуур үезинде аңдарып белеткээр.

Ангысты күзүн аңдарып каарга, өл-шүк болгаш чемиштиг бүүдүмелдер эки чыгыр, бок үнүштер-биле, көдээ ажыл-агый культураларының хоралакчылары-биле база аарыгылары-биле демиселге идиглиг болур.

Республиканың хөй-хөй колхозтары, совхозтары ол чугула херекке улуг кичээгенин салып турар. Хөрүнүнүн температуразы 10—12 градус чыгыр турда аңдарган ангыс чер тараажыга чогуур үрүтүнелди бээр. Ындыг болганда ол чугула ажылды калбартып чорударының эн-не таарымчалыг үези бо-дур.

«Революциянын чалбыжы», «Кызыл тараачын», ССРЭ-нин 50 чылы аттыг, «УТКА 25 чылы», «Өөк», «Саян» совхозтар, Каа-Хем районда «Коммунизмче орук», «Тиилелге» колхозтар ангыс аңдарылгазын ылдын-на чогуур үезинде чорудуп турар. Аңыккан аңды-агыйларның чыл бүрүде багай эвес дүжүткү аң турарының чажыды чогуу-на ында-дыр. Бо совхозтар таразы ажааттыгын черлерин саванын дораан-на чайлаткаш, ангысты аңдарып кирпиртеп организастаары чачыл апарган. Олар бо чылын база-ла иччаар кылган.

Бо чылдын сентябрьнын 1-ге чедир республиканың ажыл-агыйларында 8685 гектар ангысты аңдарган (план 141 муң гектар). Тандынын холхоз, совхозтары ол ажылды дүжүт ажаап алышыкыны-биле кады организастыг эгелээш, 4184 гектарны аңдарган. Ангыс аңдарылгазынын талазы-биле аңдарар Улуг-Хем, Тес-Хем болгаш Кызыл районнарнын ажыл-агыйларында база калбарып турар. Ол черлерде ажыл-агыйларнын удуртукчулары парткомнар, ажылчын комитеттер-биле кады ангыс аңдарылгазынын план-графинин, чарыштын негелдерин, мурнакчыларын шаннап-мактаарынын хемчеглерин аңдалып кылгаш, ону херек кырында боттандырып кирпикен.

Бөгүнге чедир республикада 36 муң гектар чернин тараалары ажааттыгын. Ындыг болганда ангыс аңдарылгазын калбартырынын бүгү аргалары бар-дыр. Ам сорулга болза ажааттыгын шөлдерин саванын доп-дораан боодалдап сөөрткөш, азы шөлдерин кыдыларынга сарааттааш, ангысты дүн-хүн чок аңдарып организастаары болур.

Чамдык ажыл-агыйлар келир чылдын дүжүдү-нү дугайында сагыш салбайн турары хараалан-чыг. Оларнын удуртукчулары, специалистери ол чугула ажылды ам-даа эгелевейн, таарымчалыг үези хөй эрттирип турар. Чижээ, Каа-Хем, Барыя-Хемчик, Чөөн-Хемчик болгаш Эрзин районнарнын ажыл-агыйлары келир чылдын дүжүдүгү черни белеткээрин кончуг багай чорудуп, ангыс аңдарылгазынче ам-даа эгелеп кирбээр болуп турар. Бо дээрге чернин ажыггалын экижидер, оң үнүш-дүжүткүрүн бедидер, чаагай дүжүтүү өстүрүп алыр дугайында сагыш салбас, харысалга чок чоруктур. Ол ажыл-агыйларда парткомнар, ажылчын комитеттери бо чугула ажылды чогууру-биле үнелеп көрбейн, өске хемчеглерге чардыккаш, ону эскет чок эрттирип турары четпес.

Чамдык ажыл-агыйларнын удуртукчулары, специалистери бо чылын мал чеминиң березинге сылдаглааш, ангыс черлерин аңдарбайн, аңаа кыжын мал оңдарладыр болуп турар аян бар. Ол шын эвес. Шөлдүн тараазы ажааттыгары-билек-ле аңаа малды оңдарладыр болгаш оң соонда ангысты аңдарар херек.

Ангыс аңдарылгазын саадалыр чорук—келер чылын чүс-чүс тонна тарааны чедир албазына чедирер. Чаагай дүжүтүү алыр дизе, ангысты чүгле аңдарган аттыг болур эвес, харын ону эн-не шынарлыг кылдыр чорудар ужурлуг. Ону чамдык черлерде барымдалавайн турарынын фактылары бар. Андазынын соонга илиир азы дилтелчек каток кожуп алгаш ангысты аңдарары эн-не шынарлыг болур, хөрүнүнүн кырында кадын тапталдыр базар, агаар солчуушкунун эвэжедир, ынчаангаш өл-шүк бусталырын болдурбас. Бистин чик хөр-зүнүвүске ол дүрүмүнү шынгы сагымы эргежок чугула.

Бистин республикада хөрүнүн хат үрзүн 70 муң ажыг гектар чер бар. Ол черлерге ангыс аңдарылгазын чүгле дилиндектээр арга-биле азы хөрүнүн хат алырынга удур херекселдер-биле чорудары эргежок чугула.

Келер чылдын дүжүдүгү черни бо күстен эгелеп белеткээр—ол дээрге муң-муң тонна тарааны, мал чемин, картофельди, ногааларын немей алырынын магадылаа. Ындыг болганда күсүк ангыс аңдарылгазы чүгле ажыл-агыйларнын удуртукчуларынын, агрономдарынын херээ эвес, харын ол ыкшак парткомнарнын база сагыш салыр чүүлү болур. Бо чугула херекке партия эге организациялары удуртулганы кошкатпай, ону бодунун хүн-бүрүде коопсузлаа тургузар ужурлуг.

МАССАЛЫГ АЖААЛДАЖЕ КИРГЕН

Кызыл районун «Шамба-лыг» совхозунун ийн дугаар трактор бригаданын механиктеринин бо доозукчу чылда 3037 гектар шөлдү таразын ажаар. Бригаданын чамдык участоттарында багай эвес дүжүт үгөн. Ам олар 706 гектарын кестирген, оон 255 тонна тараа алган. Бастырылган тарааны совхозтун төп шайында дүжүргөн.

Бригаданын механиктеринин кандаашкыга таарымчалыг шөлдү үгөн, шөлдү сымтыг тараалыг шөлдерин ам кестирип доозумар. Олар баштайгы хүндерде элзэн бергелешкенинге таарымчалыг.

Комбайнның жатказын кууду-ламды албаска тараа орта кестирмес, а дүгөн чоруула база арга чок. Оон казында мото-вилонун долганарын дүргелештерге, тараа тарымкы болгаш, өл-бө өстен-хаазыш, четке алдымаш. Ынчаангаш оожум чорудуп тургаш, бастырып ап келгенер. Ам анда ажыл-иш эртен эртен орай дүгөге чедир уламчылар, мунушта-даа доктаавас апар. Чүге дээрге сентябрь 3-тен эгелеп совхозта массалыг ажаап алышыкын чарлаттыган. Тараанын өзүмү база эки, артында-ла тереп кестүр. Мунушта хүндерде бир дилиндекти ийн-даа долганарга комбайнның бункери долбас турган. Бо хүндерде ындагы эвес: дүжүтүү шөлдериниң беримчези зыбэк болуп турар. Ол микшак комбайнер буртузунун бот харымсалгазын база белеткен. Оларнын ажылын хынаар тускай кижилерин бригада буртузуна бижылган.

Бир эвес комбайнер кижя савапшы шөлдүн ийн ужунга азы бир талазынга одуртулай төп, ажаалдыны шынарлыг чоруткан болза, оң шайының

20 хууну немээр. Комбайнер хүнде кымыр нормазын күссө-дүккен таварылгада, мунушта ол хүнде 7 рубль 08 копейка ал турган болза, ам ону ийн катал угаттыр төлөп бээр. Мындагы хемчеглер чүгле комбайнерлерге эвес, а дүжүт ажаалдазында өске-даа кижилерге—трактористтерге, саван пресекчилеринге, шай ажылчынарынга, күсүк чер аңдарыкчыларынга база хамааржыр.

Бригадада күш-ажылды организастаан база таарымчалыг. Тараанын бөдүктээр арга-биле ажаап турар. Бир дилиндек-ле бригаданын он бир комбайн хары угга ажылдап эгелээр. Оларнын бирээни үрел берге, өскөлдө кезишкенин уламчылар. Тараа ажаалга комбайннарнын соон дарыг саванын удур пресектп чоруп олар. Ол ажылда үш пресектп чоруп олар. Оларнын бирээни үрел берге, өскөлдө кезишкенин саванын пресектп дооскан, ам үшкү бригадала чедер берген. Пресектп саванында Кызылдын педагогика институтунун дил факультетинин 16 студентин аңдалып турар. Кечил-оол Маадыр-оол удуртка ол бригадала трактористтер Виктор Ооржак, Монгуш Эрес-оол олар эки ажылдап, хүнде 11,5 тонна саван пресектээр нормазын 14 тоннадан куудулап-пайн турарлар. Бригада ам 250 тонна саванын пресектп, совхозтун төвүнзе апарып сарааттаан.

Совхоз тараа ажаар, саван пресектээр, күсүк чер аңдарар ажилдар-биле чергелештир чорудуп тургаш, бүгү хову ажилдарын октябрь 1-де доозар сорулган салган.

«СЭКП-ниң XXV съездинин төлөпиг уткуур дээш соци-

алистиг чарыш дугайында» партия Төп Комитетинин доктаалы танышкан, ону ийн-биле дөткөп, совхозтун ийнга бригаданын комбайнерлери ийнга бугаар кижя бүрүтү 260 тонна тараа ажаар дэп болза, ону чамдык механизаторлар эсе көрүп, 400—500 гектарга ажаар белеткен хүдээлелерин алтынар. Ындыг комбайнерлерге Хомушкү Күлер-оол, Ияан Салдыр-оол, Чамын Хөөкүй-оол, Сат Эрес-оол болгаш өскөлдө-даа тамааржыр. Бо комбайнерлер түде кымыр нормазын ажыр күссөшп, турарлар. Сөөлгү хүндериниң түп-нелин бугаар бригада төвүнзе күш-ажылчын алдар тугун комбайнер Хомушкү Күлер-оолга алдар болдуруп келдирген.

Бригаданын комбайнерлериниң бастырган тараанын республиканың Көдээ ажыл-агый министрствозунун автобазанын чөлөкчүлери тин шайла дүжүтүп турар. Олар ийнга 260 ажыг тонна тарааны чедирген. А совхозтун үш бригадалык хатый чаз дүжүтүп 580 тонна тарааны шайла дүжүтүп, ону арылап, күрүне шым-жамырыкче чорудуп турар. Совхоз 170 ажыг тонна тараанын чорутура дүжүткөн.

Ийнга бригадада бир эвес чүве—ажылдың шынары. Амдымында ийнга тарааны омонделештир кезер, саванын хайып хамдан чок төгөр чүүлдер чок. Тараанын ажаап каапкан шөлдер дика арыт. А чүге пресектп чорудура ажилдар турган черлерде саванын толбазыны артып калган. Ону шөлдөйгөш, бөлөр ажилдарын муон солгаар организастаар деп турар.

Ш. ДОРЖУ.

ЧУРУКТА: комбайнер Хомушкү Күлер-оол. А. ЗАПЦЕВИЦ фотогу.

ТЫВА АССР-НИН МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИНИН НОМ ҮНДҮРЕР ЧЕР, ПОЛИГРАФИЯ БОЛГАШ НОМ САДЫНЫН ХЕРЕКТЕРИНИН ТАЛАЗЫ-БИЛЕ ЭРГЕЛЕЛИНИН ТИПОГРАФИЯЗЫН ТЫВА АССР-НИН ДЭЭДИ СОВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУН ХҮНДУЛЕЛ БИЖИ-БИЛЕ ШАННААР ДУГАЙЫНДА ТЫВА АССР-НИН ДЭЭДИ СОВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУН ЧАРЛЫ

Будурулгенин бедик көргүзүлгү дээш база будурулге черин тургускаш ийнга бээр 50 чылы-биле холбаштыр Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлелинин Ном үндүрер чер, полиграфия болгаш ном садынын херектеринин талазы-биле эргелелин типографиязын Тыва АССР-нин Дээди Советинин Президиумунун Хүндүлел Бижи-биле шаңнаар.

Тыва АССР-ниң Дээди Советинин Президиумунун Даргазы Б. ДОЛЧАНМАА.

Тыва АССР-ниң Дээди Советинин Президиумунун Секретары С. КРАСНЫЙ.

Ысык доорай. 1975 чылдын август 28.

Республика типографиязының 50 чыл оюнга

БЕШ ЧЫЛДАРНЫН БАЗЫМЫНДА

Тываның чогу эрге-чарыгы ам халга алган соонда, Тываның Араттын Революстуг ками феодализмниң артышкыны харын ууткаар, амык республиканың будурүкчү күштерин хөгжүдөр дээш чонун демиселди баштай берген. Тыва Арат Республиканын үгүс акыл-агыйнын хөгжүдүлгенин уугу дузын Совет Эвилелде көргүзүп турган. Совет Эвилелде

Тываже матишаларын, станоктарын, дериг-херекселдерин, чиг-этти, язым-буру материалдарын хөйү-биле чоруула берип турган. Совет тускай эртемчилер Тывага баштайгы үлетпүр будурүкчүлериң тудулууга киржип, национал кадрларын белеткээринге үнелеп четпес дузын көргүскөндөр.

1924 чылдын чайымында совет-тыва-моол өвүдөл туралга киржир дээш Кызылга келген совет делегация бижики парлаар машинаны болгаш типография дериг-херекселдерин эгелеткен. Типографияны баштайгы будурүкчүлүгү иччаар тургустууган.

Тыванын Араттын Революстуг намын IX съездининиң шийтпирлеринде үлетпүрүн хөгжүдүлгенин республиканын экономикагит хүчүнүн улгаттырар болгаш национал кадрларын белеткээринге инал болуп дээшкенин доктаган.

1927 чылда Аныяктарнын Революстуг Эвилелдинин чорутканы В. Н. Рачковская өрүктү, Л. Лекши дестерлекин апарган. 1928—1929 чылдарда типографиянын коллективин 10 кижя турган. 1929 чылда орус тыва ийн типографияны каттыштырган.

Совет чазактын дузын бижге Тыва чаз үчүк-бижикиг болган. Анда тыва бижикиг үндүлдүлгенин, төрк дик эртемден А. А. Палыбаштың кийргени үгүт-хуузу уугу. Ой удуртулганы-биле тыва дик кырында бирги өрөөлгө номнар типографияга парлаттыган, оон зон өрөөлп эгелээш.

Парлаар чехтин мурнакчы ажылчынары Виталий Адыг биле Ирина Пономарева.

ВКП(б)-ниң Барымы-сибирь бороозунун шийтпирин бугаар Тывада чурттан турар орус чоңга солуну организастаары-биле 1924 чылдын чайымында Минуссинскке Д. М. Лукашине удурткаан типографиян ажилдакчылары иштер Телля-шын, Петроп оларын чоруткан. Олар типография үжүктөп, солук парлаар машинаны болгаш өске-даа бөдүн дериг-херекселдерин эгелеткенер. Солунун реализация хоораймын бармын талазына бижи иш бажында турган, а сөөлүрүндү Тыва Төп кооптун бижирине шийткөн. Ынчаан «Кызыл тараачын» солунунд бижи номер кестүп келген (ангы «Тувинская правда»). Оон эгелеп Тыванын чогу Совет Эвилелдиниң болгаш Тыванын чогуунун амыдыралынын дугайында дилиндикларын номчуп турар апарган.

1925 чылда Тыванын чазаз моол үчүк-биле «Эрге-шөлүлөг Танды-Тыва» деп аттыг солуну моол дик кырында чорудуп эгелээш. Оон бирги номери 4-те 25 чыл болган. Оон кады ажылдап турар эштери аңаа байыр чедирип турлар.

Бо чурукта амылчыннарнын мурнууда чечентер тудуп алган республика типографиязынын дептерлекчи Нина Васильевна Корниция ол будурүкчүге ажилда-ла сен

1925 чылда Тыванын чазаз моол үчүк-биле «Эрге-шөлүлөг Танды-Тыва» деп аттыг солуну моол дик кырында чорудуп эгелээш. Оон бирги номери 4-те 25 чыл болган. Оон кады ажылдап турар эштери аңаа байыр чедирип турлар.

О. ОХЕМЧИКТИНГ фотолары.

ТЫВА АССР-НИН МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИНИН НОМ ҮНДҮРЕР ЧЕР, ПОЛИГРАФИЯ БОЛГАШ НОМ САДЫНЫН ХЕРЕКТЕРИНИН ТАЛАЗЫ-БИЛЕ ЭРГЕЛЕЛИНИН ТИПОГРАФИЯЗЫН БӨЛҮК АЖЫЛДАКЧЫЛАРЫН ТЫВА АССР-НИН ДЭЭДИ СОВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУН ХҮНДУЛЕЛ БИЖИ-БИЛЕ ШАННААР ДУГАЙЫНДА ТЫВА АССР-НИН ДЭЭДИ СОВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУН ЧАРЛЫ

Будурулгенин бедик көргүзүлгү дээш база Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлелинин Ном үндүрер чер, полиграфия болгаш ном садынын херектеринин талазы-биле эргелелин типографиязын тургускаш ийнга бээр 50 чылы-биле холбаштыр Тыва АССР-нин Дээди Советинин Президиумунун Хүндүлел Бижи-биле шаңнаар.

Тыва АССР-ниң Дээди Советинин Президиумунун Даргазы Б. ДОЛЧАНМАА.

Тыва АССР-ниң Дээди Советинин Президиумунун Секретары С. КРАСНЫЙ.

Ысык доорай. 1975 чылдын август 28.

ДЕЛЕГЕЙ БО ХҮННЕРДЕ

БҮГҮ ДИПТЕРДЕН

БЕРЛИН. 13 чурттардан, ооң иштінде Совет Эвдэлени...

ДУГААР бажырым чурттакчыларга дамчыды берген. Ол 25 кат бажыларым сес...

БЮГОТА. Сөөлү 12 айларның иштінде Колумбияда...

Вьетнам демократтыг республика...

Варшава. Кативне хоорайда...

Вьетнам демократтыг республика...

Кризис хевээр арткан

НЬЮ-Йорк. (СЭТА). Израиль болган Египет шергелери...

Париж. (СЭТА). Египет болган Израильдин аразында...

Дугуружага бугуаар «Египеттин бурунгаараашкыны...

Чоокжу Чөөн чүктүн айтырыны чугалажышкынын...

Узбек ССР. Узбек дылаан ошудуруга...

СОНУ УРГАКТАРГА

ТУРИСТЕРНИН АНАА ЭВЕС ЧҮГҮ

ГДР-ден келген туристер Армениядин төрөн чурттуг...

ШЫН АЖЫЛДААР ЭРГИ ШАКТАР

Кезезде мөңгө түенчи уму Петерофтуг улу ордууну...

СУУРДА КИШТЕР

Ийи амык кишке БАМ-ның украин туубуларынч сууру...

ЭН-НЕ СОНГУ ЧҮКТЕ ТУРАСКААЛ

Дайымы адарның тураскаалы Идгел ордуунда...

ЭРГЕН ТЕРГИН УЖДУКЧУЛАР

Москванын авиация институтунун ийги курууну...

ЧЫЖЫРГАНАНЫ ӨСТҮРЕР

Чыжырганаы өстүрүп өздүгүнө сөөлү чылдарда...

РЕДАКЦИЯНЫН АДРЕЗИ

Кызыл, Шетинкин-Бравченко кудумчуу, бажы № 3...

Ю. СОЛОМОНОВ

арга-арыг өстүрериниң коо технологияу.

В. ПАВЛОВ

СЭТА-ның корр. Ураа суур, БАМ-ның чөөн участогу.

РЕДАКЦИЯНЫН АДРЕЗИ: Кызыл, Шетинкин-Бравченко кудумчуу, бажы № 3...

Тыва АССР-нің Министрлер Чөвүлениң Ном үндүрөр чер, полиграфия болган ном сэдманың тазы-биле өргөөлениң типографиясы.

Тыражы 1500. Чагыт № 225. СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП ҮНЕР